

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЛАТЕНТНОСТІ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. У тезах розглянуто питання латентності кіберзлочинності, зазначено основні причини латентності та способи подолання кіберзлочинності.

Ключові слова: латентність, кіберзлочинність, злочин.

Аннотация. В тезисах Рассмотрены вопросы латентности киберзлочинности, зазначились основные причины латентности и методы Преодоление киберзлочинности.

Ключевые слова: латентность, киберпреступность, преступление.

Summary. In the thesis issues of latency of cybersecurity are considered, the main reasons of latency and methods of overcoming cybercrime are outlined.

Key words: latency, cybercrime, crime.

В сучасному суспільстві спостерігається не лише активний розвиток технічних засобів, а й їх впровадження в усі сфери суспільного життя: економіку, контроль за станом здоров'я, фінансові операції тощо. Такий розвиток технічних засобів створює умови для вчинення злочинів у цій сфері.

Наразі, у низці наукових досліджень розглядається таке явище, як кіберзлочинність. Зокрема, М. О. Кравцова надає наступну дефініцію кіберзлочинності: «соціально-правовий феномен, що проявляється в забороненій законом про кримінальну відповідальність предметній діяльності (кримінальній активності) частини населення з використанням електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), телекомунікаційних систем, комп'ютерних мереж і мереж електров'язку» [1, с. 7].

Кримінальна відповідальність за злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електров'язку передбачена Розділом XVI Особливої частини Кримінального кодексу України [2].

Особливістю кіберзлочинності є динамічність її розвитку, яка повністю залежить від розвитку технічних засобів та програмного забезпечення, за допомогою яких вчиняються злочини такого характеру. Це можна простежити і за кількістю змін, які були внесені законодавцем у вказаний вище розділ Кримінального кодексу України. Кіберзлочинність є складним явищем з високим рівнем розвитку.

Однією з характеристик кіберзлочинності є високий рівень її латентності. За останніми показниками, латентність цього виду злочинів досягає 90-95% [3, с. 173]. Латентність злочинів полягає у їх прихованості, в певному сенсі навіть неможливості виявлення у зв'язку зі специфічним джерелом виникнення або важкістю визначення особи, яка вчинила злочин [3, с. 172].

Також латентність кіберзлочинів характеризується неможливістю, в більшості випадків, визначити винну особу та постраждалого (постраждалих). З точки зору соціальної філософії можна виокремити два аспекти даної ознаки: юридичний та психологічний.

Юридичний аспект полягає в тому, що до органів державної влади не надходять заяви від потерпілих про вчинення кіберзлочинів. Психологічний аспект – особи не завжди здатні в повній мірі усвідомити, з якого боку вчинено злочинну дію або злочинний вплив, спрямований на них.

Ознака транскордонності кіберзлочинів також сприяє латентності, адже вони не обмежуються територією однієї чи двох держав і можуть вчинятися одночасно на територіях кількох країн, що суттєво ускладнює процес визначення територіальної юрисдикції. Вона ж становить і найбільшу суспільну небезпечність як для суспільства, так і для держав. О. В. Таволжанський вказує, що активний розвиток кіберзлочинності як транскордонного явища призводить до ускладнення норм та правил, пов'язаних з виявленням та ідентифікацією кіберзлочинців, проведенням розслідувань та судових переслідувань як у національному, так і у міжнародному законодавстві. Також, виникає питання щодо того, за кримінальним законодавством якої саме держави особа повинна бути притягнута до кримінальної відповідальності [4, с. 84].

О. В. Орлов та Ю. М. Оніщенко зазначають, що оскільки кіберзлочинність здійснюється у сфері технологій, то вагому роль відіграє й засоби виявлення такого типу злочинів. Звичайно, швидкому та ефективному виявленню кіберзлочинів перешкоджає низький рівень технічного оснащення правоохоронних органів [5, с. 4].

З точки зору діалектики варто зазначити, що різноманіття технічних засобів з кожним днем стає все більшим, а безпосередньо самі технічні засоби - більш досконалими. Технічні засоби та

програми, за допомогою яких злочинець може зберегти анонімність, знищити сліди та змінити IP-адресу, що дозволить йому замінити його реальне місцезнаходження на будь-яке інше, стаючи складнішими для виявлення слідів їх діяльності.

Необхідно також звернути увагу на випадки багатоепізодичності кіберзлочинності. Наприклад, зараження однією вірусною програмою сотні комп'ютерів у декількох країнах. Особа потерпілого піддається встановленню у випадку спрямованості злочину на конкретну установу або організацію. Одним з найвідоміших випадків кіберзлочинності у нашій країні є хакерська атака на Міністерство фінансів України 9 грудня 2016 року.

На міжнародній арені кіберзлочинність не залишається поза увагою. 23 листопада 2001 року було прийнято Європейську конвенцію про кіберзлочинність [6]. У 2002 році проведено Перший міжнародний стратегічний конгрес «E-CRIME CONGRESS 2002» тощо. Проте, не було вироблено загальних положень боротьби з кіберзлочинністю і методів та стратегій захисту від неї [7].

Способами подолання кіберзлочинності є: вдосконалення міжнародного та національного законодавства; розробки механізму і порядку збирання та аналізу статистичних даних вчинення таких злочинів, які повинні збиратись з усіх країн в єдину систему, адже дослідження рівня кіберзлочинності лише у рамках однієї країни є нелогічним у зв'язку з її транскордонним характером; формування сучасних комплексних механізмів захисту від кібератак; удосконалення взаємодії органів державної влади у боротьбі проти кіберзлочинності.

Список використаних джерел:

1. Кравцова, М. О. Кіберзлочинність: кримінологічна характеристика та запобігання органами внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / М. О. Кравцова ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2016. - 16 с.
2. Кримінальний Кодекс України : станом на 10 вересня 2018 року. – Х. : Право, 2018. – 272 с.
3. Іванченко О. Ю. Кримінологічна характеристика кіберзлочинності, запобігання кіберзлочинності на національному рівні / О. Ю. Іванченко // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. - 2016. - Вип. 3. - С. 172-177.
4. Тавоужанський О.В. Кримінологічні аспекти кіберзлочинності у сучасних умовах / Тавоужанський О.В. // Журнал східноєвропейського права. – 2016. – No. 31. – С. 80-86
5. Орлов О. В. Актуальні напрями державної політики України у сфері боротьби з кіберзлочинністю / О. В. Орлов, Ю. М. Онищенко // Теорія та практика державного управління. - 2013. - Вип. 3. - С. 3-9.
6. Конвенція про кіберзлочинність. Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 23.11.2001. [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України – 2007. – No 65. – С. 107, ст. 2535.– Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/ishow/994_575.
7. Mikhael Gutsaluk Fighting Cybercrimes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.crime-research.org/library/Gutsaluk.html>

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Матеріали XVIII студентської наукової конференції
з кримінології

(м. Харків, 28 листопада 2018 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2018

УДК 343.9:328.185(477)

A43

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (*голова*);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (*відповідальний секретар*);
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, доц. М. Ю. Валуйська;
канд. юрид. наук, доц. С. Ю. Лукашевич;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук О. В. Гальцова;
канд. юрид. наук М. О. Маршуба;
канд. юрид. наук О. В. Новіков;
канд. юрид. наук К. Д. Кулик;
канд. юрид. наук М. Ю. Кутепов;
канд. юрид. наук Н. В. Сметаніна;
зав. лабораторією Ю. Г. Бойко

A43 **Актуальні проблеми протидії злочинності : матеріали XVIII студ.**
наук. конф. з кримінології (м. Харків, 28 листоп. 2018 р.) / за заг. ред.
А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2018. – 196 с.

ISBN 978-966-937-540-7

ISBN 978-966-937-540-7

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2018
© Оформлення. Видавництво «Право», 2018